

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Baggerdepot zandwinput Ingen (gemeente Buren)

11 februari 2004

980-132

ISBN 90-421-1247-6
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. OORDEEL OVER HET MER	2
2.1 Algemeen.....	2
2.2 Toelichting op het oordeel	3
3. AANDACHTSPUNTEN.....	5

1. INLEIDING

Ingensche Waarden BV en haar zustermaatschappij Biesbosch BV (beide gevestigd te Vught) zijn voornemens om in een zandwinput ten zuiden van de Nederrijn in de Ingensche Waarden, ter hoogte van de kern Ingen (gemeente Buren), een stortplaats voor verontreinigde baggerspecie te realiseren. Het gaat daarbij vooral om onbruikbare uiterwaardengrond die vrijkomt in het kader van Ruimte voor de Rijntakken en daarnaast om baggerspecie afkomstig uit de provincies Gelderland en Utrecht. Wanneer de zandwinput binnen de huidige ontgrondingsvergunning maximaal ontgrond wordt, zal de bruto stortcapaciteit ca. 5,4 mln m³ bedragen. Met een nieuwe ontgrondingsvergunning zou de stortcapaciteit kunnen worden uitgebreid tot 8,4 mln m³.

Voor het voornemen zijn vergunningen nodig op grond van de Wet milieubeheer (Wm) en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo), alsmede, in geval van aanvullende ontgronding, een nieuwe ontgrondingsvergunning. Op grond van het Besluit milieueffectrapportage (Besluit m.e.r.)¹ wordt voor de besluitvorming over de vergunningverlening de m.e.r.-procedure doorlopen. Bevoegd gezag zijn Gedeputeerde Staten van Gelderland (Wm-vergunning) en de Minister van Verkeer en Waterstaat² (Wvo-vergunning).

Bij brief van 6 november 2003³ hebben Gedeputeerde Staten van Gelderland (als coördinerend bevoegd gezag) de Commissie voor de milieueffectrapportage in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het opgestelde milieueffectrapport (MER). Het MER is op 13 november 2003 ter inzage gelegd⁴.

Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.⁵ De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Op grond van artikel 7.26, lid 1 van de Wm toetst de Commissie:

- aan de richtlijnen van het MER⁶, zoals vastgesteld op 22 maart 1999;
- op eventuele onjuistheden⁷;
- aan de wettelijke regels voor de inhoud van een MER⁸.

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de wettelijke vereisten en de richtlijnen en gaat zij na welke onderdelen van het MER in aanmerking komen voor een positieve vermelding. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij de besluiten over de Wm-vergunning en de Wvo-vergunning. Is dat naar haar mening niet het geval dan betreft het een *essentiële tekortkoming*. De Commissie zal dan adviseren tot een aanvulling. Overige tekortkomingen worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelin-

¹ Categorie C18.3.

² In deze procedure treedt Rijkswaterstaat, directie Oost-Nederland op namens de Minister van Verkeer en Waterstaat.

³ Zie bijlage 1.

⁴ Zie bijlage 2.

⁵ Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.

⁶ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁷ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁸ Wm, artikel 7.10

gen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁹ die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In een advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat over een essentiële tekortkoming in het MER, waarvoor de Commissie adviseert een aanvulling op het MER op te stellen alvorens de besluitvorming doorgang kan vinden;
- informatie bevat over de inhoud van het MER die van belang is voor de besluitvorming en waarover zij een aanbeveling doet in het advies.

2. OORDEEL OVER HET MER

2.1 Algemeen

De Commissie is van oordeel dat **de essentiële informatie in het MER aanwezig** is.

Het MER geeft een goede beschrijving van de voorgenomen activiteit, van de verschillende varianten en van de effecten daarvan op het milieu. Er is daarvoor goede en bruikbare informatie beschikbaar gekomen om het milieubelang een volwaardige plaats te kunnen geven in de besluitvorming.

Het MER besteedt ruime aandacht aan het inventariseren van de aanwezige flora en fauna, en maakt daarbij goed gebruik van bij de particuliere gegevensbeherende organisaties (PGO's) beschikbare gegevens. De voor de vergunningverlening benodigde natuurinformatie is hierdoor ruim voorhanden.

Het MER beschrijft de effecten op het grondwater. Deze informatie in het MER maakt het goed mogelijk de verschillende uitvoeringsvarianten van het depot met elkaar te vergelijken en ze te toetsen aan het beleidskader. Het MER biedt daarmee de benodigde essentiële informatie. De Commissie concludeert uit de gegevens in het MER dat met een *ongeïsoleerd* depot niet voldaan kan worden aan het relevante beleidskader¹⁰. Het voorkeursalternatief, dat uitgaat van een ongeïsoleerd depot, voldoet volgens de Commissie daarom dan ook niet aan het beleidskader. In paragraaf 2.2 van dit advies is het bovenstaande nader toegelicht.

Het MER geeft de Commissie aanleiding tot het benoemen van enkele aandachtspunten bij de verdere besluitvorming. Dit betreft de ecotoxicologische risico's, de eindinrichting en het evaluatieprogramma. Zie daarvoor hoofdstuk 3 van dit advies.

⁹ Zie bijlage 4 voor een lijst hiervan.

¹⁰ In dit advies wordt een depot zonder isolatie van bodem en taluds (variant Is1 in het MER) korthedshalve aangeduid met ongeïsoleerd depot, hoewel in deze variant wel een isolatielaag van één meter klasse 2 specie op de top wordt aangebracht. De aanduiding 'ongeïsoleerd' heeft dus alleen betrekking op de bodem en de taluds.

2.2

Toelichting op het oordeel

De gevolgen van een baggerspeciedepot voor het grondwater worden in het ideale geval bepaald met de kwaliteit en samenstelling van de te storten baggerspecie als uitgangspunt. Omdat voor het depot bij Ingen nog niet precies vaststaat waar de te storten specie vandaan zal komen, is ook de verontreinigingsgraad van de specie nog niet bekend. Daarom is in het MER de omgekeerde weg gevolgd. In het MER wordt bepaald bij welke verontreinigingsgraad van de te storten baggerspecie de verontreiniging van het grondwater bij een depot zonder isolatie van bodem en taluds nog net binnen de norm blijft. De hierbij gebruikte norm is een tot boven de streefwaarde verontreinigd volume van het watervoerende pakket na 10.000 jaar van precies één keer het depotvolume¹¹. In het MER is deze maximale verontreinigingsgraad berekend voor twee gidsstoffen, te weten fenantreen en naftaleen¹². Alle zes uitvoeringsvarianten van het depot (de combinatie van twee ontgrondingsvarianten en drie isolatievarianten) zijn vervolgens doorgerekend met deze maximaal toelaatbare concentraties voor de twee gidsstoffen.

De berekende maximale concentraties voor de gidsstoffen zullen vertaald moeten worden in acceptatiecriteria voor de te storten baggerspecie. Ook voor andere verontreinigende stoffen zoals zware metalen, PCB's en pesticiden, zullen de acceptatiecriteria berekend moeten worden. Het MER geeft aan dat dit in de vergunningaanvraag zal gebeuren¹³. De berekeningen in het MER voor de gidsstoffen dienen dan ook om de verschillen in effecten tussen de uitvoeringsvarianten in beeld te brengen en daardoor een keuze uit de varianten te kunnen maken.

De Commissie kan zich vinden in de gekozen benadering, maar plaatst wel twee kanttekeningen.

1. De Commissie is van oordeel dat een *ongeïsoleerd* depot bij de gegeven maximaal toelaatbare concentraties voor de gidsstoffen niet voldoet aan het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie (BVB).
2. In de Vierde Nota Waterhuishouding zijn aangescherpte streefwaarden gepubliceerd. Daarnaast kunnen in de verspreidingsberekeningen de verdelingscoëfficiënten minder conservatief genomen worden dan in het MER gebeurt. De Commissie gaat ervan uit dat voor één of beide *geïsoleerde* depotvarianten aangetoond kan worden dat ook met de nieuwe streefwaarden en verdelingscoëfficiënten als uitgangspunt kan worden voldaan aan het BVB.

Deze twee kanttekeningen worden hieronder nader uitgewerkt.

1) Toetsing aan Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie (BVB)

Het MER berekent voor de twee gidsstoffen op basis van de maximale concentraties de uitloogfluxen en het verontreinigd volume in de zes uitvoeringsvarianten. De rekenresultaten zijn in het MER weergegeven in tabellen 6.3 tot en met 6.9¹⁴. Daaruit is het volgende af te lezen:

- Bij een ongeïsoleerd depot worden de maximaal toelaatbare fluxen overschreden (variërend van een kwart tot meer dan een factor 10). Bij een geïsoleerd depot zijn de optredende fluxen 0% tot 47% van de norm, en wordt de norm dus niet overschreden.

¹¹ Deze norm wordt ontleend aan het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie (BVB).

¹² Zie tabel 6.2 op pagina 107 van het MER.

¹³ MER pagina 50.

¹⁴ MER pagina 108 en 109.

- Bij een ongeïsoleerd depot is het verontreinigd volume na 10.000 jaar gelijk aan het depotvolume (dat was ook het uitgangspunt van de berekeningen); bij een geïsoleerd depot bedraagt het verontreinigd volume na 10.000 jaar maximaal 6% van het depotvolume.

Het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspeciebergings (BVB) gaat ervan uit dat bij overschrijding van de fluxen nagegaan wordt of er maatregelen mogelijk zijn om aan de fluxbeperking te voldoen. Pas als het redelijkerwijs niet mogelijk is om ook met isolatie aan de fluxbeperking te voldoen, volgt toetsing aan het toelaatbaar beïnvloed gebied¹⁵. De Commissie concludeert uit de berekeningen dat op grond van het BVB een *ongeïsoleerd* depot niet tot de mogelijkheden behoort¹⁶. Immers, pas onder de veronderstelling dat het depot geïsoleerd wordt, kan overgegaan worden tot toetsing aan het toelaatbaar beïnvloed gebied. Daarmee voldoet ook het voorkeursalternatief niet aan het BVB, omdat het voorkeursalternatief uitgaat van een ongeïsoleerd depot.

2) Nieuwe streefwaarden en verdelingscoëfficiënten

In 1998 is de Vierde Nota Waterhuishouding verschenen, waarin herziene streefwaarden voor grondwater zijn opgenomen. De intentie van de Vierde Nota Waterhuishouding is om in alle gevallen de nieuwe streefwaarden te hanteren in plaats van de oude¹⁷.

Daarnaast is het naar de huidige inzichten¹⁸ gerechtvaardigd voor de in de verspreidingsberekeningen benodigde verdelingscoëfficiënten minder conservatieve waarden aan te nemen dan in het MER gebeurt.

De uitkomsten van de verspreidingsberekeningen voor de verschillende uitvoeringsvarianten in het MER (tabellen 6.6 en 6.7) laten zien dat geïsoleerde varianten van het depot aanzienlijk minder uitlogen dan een ongeïsoleerde depot. Op basis van die resultaten veronderstelt de Commissie dat uitgaande van de berekende maximaal toelaatbare gidsstoffenconcentraties¹⁹ aangetoond kan worden dat voor één dan wel voor beide van de geïsoleerde depotvarianten ook met de nieuwe streefwaarden voldaan wordt aan het BVB, zeker als daarbij wordt uitgegaan van de minder conservatieve verdelingscoëfficiënten.

De Commissie concludeert dat – wanneer de acceptatiecriteria worden afgeleid van de in het MER genoemde maximaal toelaatbare concentraties voor fenantreen en naftaleen in het depot – een ongeïsoleerd depot niet voldoet aan het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie. De Commissie adviseert om bij de vergunningverlening

¹⁵ BVB, pagina 45: *“In dit beleidsstandpunt wordt ervan uitgegaan dat emissies uit baggerspeciortplaatsen die, al dan niet na isolatie, de flux uit tabel niet overschrijden als acceptabel kunnen worden beschouwd. Indien deze fluxbeperking redelijkerwijs niet kan worden gerealiseerd, betekent dit nog niet dat moet worden afgezien van de betreffende stortplaatsvariant op de geselecteerde locatie. Wel is een goede afweging tussen verschillende varianten en locaties vereist om na te gaan of op andere locaties en/of met andere varianten aan de fluxbeperking kan worden voldaan. Indien ook met mogelijk te treffen isolerende voorzieningen niet aan de fluxbeperking kan worden voldaan (aangezien deze isolerende voorzieningen een minder goed beschermingsniveau hebben), dan dient conform het ALARA-beginsel de emissie zoveel mogelijk te worden gereduceerd. Dit houdt in dat een zo goed mogelijke isolatie dient te worden gerealiseerd”*

¹⁶ Ook in inspraakreacties 11 (Gelderse Milieufederatie) en 12 (Stichting Reinwater) wordt gezegd dat de variant van de stortplaats zonder isolerende laag niet voldoet aan de eisen voor baggerspeciortplaatsen. In veel andere inspraakreacties (13, 14, 16, 19, 24, 27; zie bijlage 4) wordt niet-isoleren onwenselijk geacht of in strijd met het ALARA-beginsel uit de Wet milieubeheer.

¹⁷ Zo zijn in de *Regeling stortplaatsen voor baggerspecie op land* uit 2001 de streefwaarden uit de Vierde Nota Waterhuishouding opgenomen. De herziene streefwaarden voor grondwaterconcentraties van naftaleen en fenantreen zijn in de Vierde Nota Waterhuishouding een factor 10 respectievelijk een factor 6,7 lager dan in het BVB uit 1993.

¹⁸ Er zijn veldwaarden beschikbaar, terwijl het BVB nog uitgaat van laboratoriumwaarden.

¹⁹ Zie tabel 6.2: berekening op basis van de oude streefwaarden en een ongeïsoleerd depot.

rekening te houden met de consequenties van toetsing aan het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie.

‡ De Commissie adviseert om bij de vergunningverlening aan de hand van berekeningen aan te tonen dat voor de te hanteren acceptatiecriteria bij toepassing van de streefwaarden uit de Vierde Nota Waterhuishouding en minder conservatieve verdeelingscoëfficiënten voldaan wordt aan het fluxcriterium, dan wel het volumecriterium van het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie.

‡ De Commissie beveelt aan om bij de vergunningverlening na te gaan hoe de berekende acceptatiewaarden zich verhouden tot de kwaliteit van het potentiële aanbod. Hieruit kan worden afgeleid hoe realistisch deze acceptatiewaarden zijn²⁰ en of er consequenties moeten zijn voor de acceptatieprocedure²¹.

3. AANDACHTSPUNTEN

De opmerkingen in dit hoofdstuk zijn niet van invloed op het hierboven gegeven positieve oordeel. De Commissie hoopt met deze opmerkingen en bijbehorende aanbevelingen een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming. De opmerkingen en aanbevelingen in dit hoofdstuk betreffen de inventarisatie van natuurwaarden, de ecotoxicologische risico's, benzo(a)anthraceen in de acceptatiecriteria, de eindinrichting in fase II en het evaluatieprogramma.

Inventarisatie natuurwaarden

Het MER geeft zelf aan²² voor welke planten- en diersoorten er ten behoeve van de ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet een nadere veldinventarisatie nodig is. Op grond van de gegevens in het MER kan niet volledig worden uitgesloten dat de zandwinput een slaapplaatsfunctie vervult voor Kleine Zwanen en/of Kolganzen²³.

‡ De Commissie beveelt aan nader te onderzoeken of de zandwinput een slaapplaatsfunctie vervult voor de Kleine Zwaan en/of Kolgans.

Waterkwaliteit en ecotoxicologische risico's

Tijdens en na het storten van de baggerspecie zal de waterkwaliteit in de plas tijdelijk verslechteren. Voor enkele stoffen kan een tijdelijke overschrijding van het maximaal toelaatbaar risiconiveau (MTR) niet worden uitgesloten. In

²⁰ De acceptatiecriteria kunnen de berekening van het potentiële aanbod aan baggerspecie beïnvloeden. In een uiterste geval kan dit leiden tot een nieuwe beschouwing over de benodigde depotcapaciteit en daarmee samenhangend de noodzaak tot aanvullende ontgronding ter discussie stellen. In inspraakreactie 24 (Stichting Werkgroep Milieubeheer Rhenen) wordt gewezen op de relatie tussen de acceptatiecriteria, het potentiële specieaanbod en de capaciteit van het depot. In inspraakreactie 15 (Stichting Milieuwerkgroep Buren e.o.) worden de in het MER berekende gehalten niet realistisch geacht.

²¹ In inspraakreactie 18 (Milieustichting Red de Betuwe!) worden vragen gesteld over de wijze waarop de initiatiefnemer zal controleren of de acceptatiecriteria niet worden overschreden. Gebeurt de kwaliteitsbepaling van de aangeboden specie bij het depot of wordt er op de locatie van herkomst bemonsterd voorafgaand aan het baggeren? De tijd die gemoeid is met het bepalen van de kwaliteit van de specie (bemonstering en laboratoriumanalyses) en de kans dat de acceptatiecriteria worden overschreden hebben logistieke consequenties. Moeten in het eerstgenoemde geval de boten wachten met storten totdat de analyseresultaten van de monsters bekend zijn of mogen ze na de monsternamen storten? Wat als in dat geval achteraf blijkt dat de acceptatiecriteria wél worden overschreden? Ander vraagstuk is hoe de bestaande meetprocedures voor het bepalen van de kwaliteit van baggerspecie (de kwaliteitsklasse) en de gevonden acceptatiecriteria voor het depot op elkaar aansluiten. Ook in inspraakreactie 31 (A. van Rooijen, Ingen) worden vragen gesteld over de vaststelling van de vervuilingssklasse van de aangevoerde specie.

²² Zie MER, pagina 164.

²³ In inspraakreactie 18 (Milieustichting Red de Betuwe!) wordt hierop gewezen.

het MER zijn de eventuele eco(toxico)logische risico's van dergelijke situaties voor enkele gidssoorten niet gekwantificeerd²⁴.

┆ Gezien de mogelijke MTR-overschrijdingen beveelt de Commissie aan een immisietoets uit te voeren²⁵. Indien blijkt dat niet aan de criteria wordt voldaan, kunnen in de Wvo-vergunningverlening middels doel- en/of middelvoorschriften grenzen worden gesteld aan de omvang en de duur van de tijdelijke verslechtering van de waterkwaliteit, en ook de vereiste wijze van monitoring en toetsing worden vastgelegd.

Benzo(a)anthraceen in de acceptatiecriteria

In de vergunningaanvraag zullen acceptatiecriteria berekend worden voor de als gidsstof gehanteerde PAK's, zware metalen, PCB's en pesticiden²⁶. Wanneer aan de hand van de streefwaarden in de Vierde Nota Waterhuishouding de overschrijdingsfactoren in het zwevend slib in de Rijntakken worden berekend, dan blijkt dat bij de PAK's naast fenantreen en naftaleen ook benzo(a)anthraceen een hoge overschrijding vertoont²⁷. Benzo(a)anthraceen is ook minder afbreekbaar dan fenantreen en naftaleen. Daar staat weer tegenover dat benzo(a)anthraceen minder mobiel is dan fenantreen en naftaleen.

┆ Mede gezien de hoge concentraties aan benzo(a)anthraceen die in de Rijntakken worden gemeten beveelt de Commissie aan om bij de vaststelling van de acceptatiecriteria in ieder geval ook benzo(a)anthraceen te betrekken.

Eindinrichting in fase II

In het MER wordt de nieuwe eindinrichting (verdere opvulling van het depot en natuurvriendelijke inrichting) niet beschreven als onderdeel van de voorgenomen activiteit (hoofdstuk 3), maar pas aan het einde van het MER (hoofdstuk 8), ná de effectbeschrijving, vergelijking en keuze (hoofdstukken 6 en 7). Dit leidt ertoe dat in hoofdstuk 8 de effectbeschrijving overgedaan wordt, en dat het meest milieuvriendelijk alternatief en voorkeursalternatief herzien worden. Enerzijds kan deze opzet voor de lezer verwarrend werken, anderzijds is hierdoor wél een duidelijke scheiding tussen de eerste en tweede fase van het voornemen ontstaan, waarbij de milieueffecten van de eerste fase afzonderlijk zichtbaar geworden zijn. Dit is van belang, omdat de eindinrichting – en de daarmee verbonden positieve milieueffecten – pas aan de orde is ná consolidatie van de baggerstort. De lengte van de consolidatieperiode is in het MER niet berekend²⁸. De aanvang van de tweede fase laat mogelijk nog lang op zich wachten. De eindinrichting in de tweede fase betekent volgens het MER een aanzienlijke kostenpost, waarbij de initiatiefnemer als dekking opbrengsten uit de aanvullende ontgronding ziet.

┆ Omdat de positieve milieueffecten van de voorgenomen activiteit onlosmakelijk verbonden zijn met de eindinrichting van fase II, adviseert de Commissie bij de vergunningverlening voldoende waarborgen in te bouwen dat de eindinrichting daadwerkelijk en binnen een redelijk tijdsbestek wordt gerealiseerd.

Evaluatieprogramma

Het MER geeft een goede aanzet voor de onderdelen van een evaluatieprogramma. De wijze van het monitoren van de kwaliteit van het grondwater en

²⁴ In de inspraakreacties 13 (gemeente Buren), 15 (Stichting Milieuwerkgroep Buren e.o.), 18 (Milieustichting Red de Betuwe!) wordt gevraagd naar de ecotoxicologische risico's.

²⁵ Zie daarvoor: Commissie Integraal Waterbeheer (juni 2000), *Emissie-immisatie, prioritering van bronnen en de immisietoets*.

²⁶ MER pagina 50.

²⁷ De overschrijdingsfactoren voor fenantreen, benzo(a)anthraceen en naftaleen bedragen achtereenvolgens 191, 121 en 114. In inspraakreacties 11 (Gelderse Milieufederatie) en 12 (Stichting Reinwater) wordt opgemerkt dat de PAK's antraceen, fenantreen en benzo(a)anthraceen algemene probleemstoffen in zoete rijkswateren zijn, waarvan de gegevens niet mogen ontbreken in het MER.

²⁸ Zie MER pagina 124.

het oppervlaktewater in en nabij de inrichting wordt in het MER voor alle fasen globaal omschreven²⁹.

- | De Commissie beveelt aan, in aanvulling op de aanzet in het MER, de volgende aandachtspunten in het monitoringsprogramma op te nemen:
- De stelling in het MER dat zware metalen geen probleem vormen onder anaërobe condities dient te worden geverifieerd.
- De adsorptie van arseen aan vaste stof in de aërobe grondwateromgeving buiten de berging dient te worden geverifieerd³⁰.
- Gasvorming in het depot dient te worden gemonitord³¹.
- In geval van keuze voor het nevengeulmodel dient de aanzanding in het zomerbed gemonitord te worden.

²⁹ MER pagina 62-66. In inspraakreactie 18 (Milieustichting Red de Betuwe!) wordt gezegd dat monitoring van de kwaliteit van het oppervlaktewater en het grondwater en het eventueel treffen van maatregelen bij een grotere verspreiding dan verwacht essentieel onderdeel van de nazorg is.

³⁰ Blijkens diverse inspraakreacties van fruittelers (nrs. 5, 7, 8, 10, 22, 38, 41, 44; zie bijlage 4) maakt men zich zorgen over de aanwezigheid van arseenzuur in het te storten slib.

³¹ De mogelijke consequenties van gasvorming in het depot worden in veel inspraakreacties ter sprake gebracht, onder andere in de vele gelijkkluidende inspraakreacties (zie nr. 1) en in de inspraakreacties 13, 15, 18, 42 en 43 (zie bijlage 4).